

„A LEGNAGYOBB
MAGYAR”

GRÓF SZÉCHENYI
ISTVÁN

1791-1860

Gróf Széchenyi István

(Bécs,1791.szeptember 21.– Döbling,1860.április 8.)

Politikus, író, polihisztor, közgazdász, a „legnagyobb magyar”

Eszméi, tevékenysége és hatása által a modern, új Magyarország egyik megteremtője. A magyar politika egyik legkiemelkedőbb és legjelentősebb alakja, akinek nevéhez a magyar gazdaság, a közlekedés, a külpolitika és a sport területén végrehajtott reformok fűződnek. Számos intézmény alapítója és névadója.

Lóverseny	
Akadémia	
Nemzeti kaszinó	
Világ - Hitel - Stádium	
Dunai hajózás	
Lánchíd	

Utazásai

Szabadidejét főleg önképzésre és utazásokra fordította. 1815 szeptemberében **Franciaországba** ment, majd onnan **Angliába** hajózott, mindenütt élénk figyelemmel kísérve az ottani kultúra és technika vívmányait, s mindazon intézményeket, amelyeket később Magyarországon is megalapítani tervezett. Később újabb **itáliai** útra indult, 1817 májusában, aminek során az olasz költészetet tanulmányozta, megfordult **Görögországban**, a **Boszporuszon** és **Kis-Ázsia** partjainál. **Az Égei-tengeri** szigeteken az ógörög irodalom, művészet és a régészet iránt érdeklődött. Hazatérése után Magyarország és **Erdély** nevezetesebb városait kereste föl és utazása alatt több, életre szóló ismeretséget és barátságot kötött.

A külföldön és itthon tett utazások során szerzett tapasztalatai ráébresztették a külhoni és a magyar közállapotok között fennálló lényeges kulturális és gazdasági különbségekre, s ez arra ösztönözte, hogy a külföldön már működő és bevált közintézmények hazai életre hívásán is munkálkodni kezdjen.

Lóverseny

Első ilyen irányú terve a lóverseny meghonosítása volt, amit Ausztriában és Magyarországon ekkor még nem ismertek. Ebben a kezdeményezésében több támogatóra is lelt, ezért megbeszélésre indult I. Ferenc királyhoz, akinek a felszólítására 1822. január 31-én írásban is benyújtotta javaslatát.

Eszméi terjesztésének másik eszközül a sajtót választotta, amihez tárgyat először kedvenc szakterülete, a lótenyésztés szolgáltatott. 1828-ban jelent meg e téren alapvető röpirata a „Lovakról”, amelyben hosszas tanulmányai során szerzett tapasztalatai után a lótenyésztés nemzetgazdasági fontosságát fejtegeti, valamint a hazai lótenyésztés elmaradottságát és annak okait ismerteti. Szerinte „csak

magunktól függ, hogy a világ minden vásárait lovainkkal elboríthassuk, és hogy a magyar ló mindenütt érdemlett elsőbbséget nyerjen”.

Az Akadémia alapítása

Már az 1791. évi országgyűlés tudományi bizottsága is felvette programjába a katonai és a képzőművészeti akadémián kívül egy **Magyar Tudományos Akadémia**¹ felállítását. Az 1825-ös reformországgyűlésen (a követek november 2–3-ai kerületi ülésén) ennek az ötletét ismét felelevenítették. Már az első gyűlésen szóvá tette az intézmény szükségességét Máriássy István, Gömör vármegyei követ, de különösen nagy hatása volt Felsőbüki Nagy Pál beszédének, amelyben hevesen kikelt azon elkorcsosodó főurak ellen, akik elhanyagolták a magyar nemzet és a magyar nyelv érdekei. Ezt követően **Széchenyi** is felszólalt: *„Én szavazattal nem bírok, én nem vagyok országnagy, de földbirtokos. Ha egy intézet álland fel a magyar nyelv kifejlesztésére, mely polgártársaim nevelését is elősegíti, úgy felajánlom egy évi egész jövedelmemet, mely 60.000 forintból áll, s az a felállítandó magyar tudós társaság alapjához csatoltassék.”*

1. ábra Széchenyi felajánlása

2. ábra A kaszinó épülete

Nemzeti kaszinó

Szintén ezen országgyűlés idejére esik a Nemzeti Kaszinó létrehozása, amit Széchenyi a politikai, gazdasági és társadalmi kérdések megvitatása, az összetartás erősítése és némileg saját eszméi terjesztése céljából alapított. Az első tagokat ő kérte fel, és részt vett az alapszabályok kidolgozásában. A tagok felkérése során tanúsított buzgósága később sem lankadt, 1830-ban Metternichet is megnyerte tagnak. Az egyesület alakuló gyűlését 1827. június 10-én tartotta 150 taggal, akik közül mintegy 45-en voltak jelen. A következő évben már az alapszabályokat is a közgyűlés elé terjeszthették

¹ A Magyar Tudományos Akadémia magyarországi tudományos köztestület, amelynek fő feladata a tudomány művelése, a tudomány eredményeinek terjesztése, a kutatások támogatása, a magyar tudomány képviselése.

Irodalmi fellépése

1828-ban kezdte írni és 1830-ban tette közzé a **HITEL** című munkáját, hogy a benne foglalt új és átalakító eszméivel és reformterveivel lázba hozza, és a haladás útjára terelje a nemzetet. Államgazdasági irodalmunk e zseniális alkotása, amelyet „Honnunk szebblelkű asszonyinak” ajánlott, sorra veszi a magyar mezőgazdaság, kereskedelem égetően fontos kérdéseit, és a jelen állapotnak „tisztá magyar szív” érzésével írott rajza után meglepő biztossággal jelöli ki, hogy mit kell tenni és hol kell a munkának nekikezdeni.

Magyarország földrajzi helyzete, a pénzhiány, kereskedői konkurencia, kiviteli vám, fölösleges és káros hatású kormányrendeletek, termelés hiánya, rossz közlekedés, belső fogyasztás és kereskedési biztonság hiánya, kereskedőbecsület, nemzeti bank, a polgári erények és kötelességek, nemzetiség, művelődés, törvények és politika mind tárgyalás alá kerülnek, mivel mindezek vagy a hitel szentségén alapulnak, vagy annak eredményei. Jó részben ugyanezeket fejtette ki még részletesebben **VILÁG** című munkájában.

Két nagy művének, a Hitelnek és a Világnak kiegészítésére adta ki Lipcsében, 1833-ban ezekhez szellemében és tárgyában hasonló művét, a **STÁDIUMOT**, amelyben reformterveit még szabatosabban, 12 pontba foglalva fejtette ki:

- 📖 Hitel.
- 📖 Ősiségi jog (aviticitas).
- 📖 Fiscalitas.
- 📖 Birtokképestség.
- 📖 Törvény előtti egyenlőség.
- 📖 Nemzetlenek pártvédelme.
- 📖 Házi pénztár és országgyűlési költség terheit mindenki idom szerint viselje.
- 📖 Vizek, utak, belvámok stb., országgyűlési tárgyalások alá tartozzanak.
- 📖 Monopóliumok, céhek, limitációk eltörlése.
- 📖 Törvény csak magyar nyelven szerkeszthessék.
- 📖 Csak a helytartó tanács kormányozzon.
- 📖 Ítéletek, tanácskozások nyilvánossága.”

Dunai út

Széchenyinek régi vágya volt, hogy megnyissa a Dunát a kereskedésnek, egészen a Fekete-tengerig.

Írásai mellett nagyrészt vállalt a gyakorlati tevékenységekből is. 1830. szeptember 4. Megtette első útját Bécs és Pest-Buda között az angol vállalkozók alapított Első

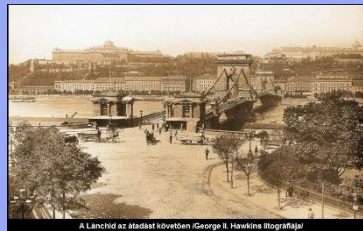
Duna gőzhajózási első gőzhajója "Ferenc". A életében változásokat Széchenyi. között szerepelt hajózhatóvá folyami megteremtése a

Társaság az "I. Társaság jelentős hozott Tervei a Duna tétele és a közlekedés Fekete-

tengerig s azon át Konstantinápolyba. Példájára több magyar arisztokrata vásárolta meg a Társaság részvényeit. 1833-ban a Társaság egy másik "Duna" nevű (később "Argó"), 1834-ben egy harmadik "Pannónia" nevű gőzhajót is üzembe állított. A Társaság beszerzett egy tengerjáró gőzöst, s azzal Odesszába, illetve Konstantinápolyba tett utakat. 1835-ben megszerezték az Óbudai szigetet. Ez téli kikötőül és hajóépítő műhelyként szolgált. 1836-ban Széchenyi kezdeményezésére

A Lánchíd megépítése

intézetben lakott.) A magyar nemeseket itt kötelezték először hídpénz fizetésére, így azt mondhatjuk: a Lánchíd adta a közteherviselés első példáját országunkban. A híddal egyébként Széchenyi dédelgetett tervét is siettetni kívánta: az ország fővárosává emelni Pest-Budát; ezt a Szépészeti Bizottmányban kifejtett működésével maga is segítette. A Várhegy-alagút megépítésének terve ugyancsak Széchenyitől ered.

A Lánchíd megépítése is Széchenyi nevéhez kapcsolódik, ugyanis ő volt a legfőbb kezdeményezője, mondhatni "motorja" az egész vállalkozás megindításának és végrehajtásának. Ez volt az első állandó híd Pest és Buda között, korábban csak úgynevezett hajóhídon lehetett átkelni Pestről a budai oldalra (vagy vissza). Mivel a hajóhíd teherbírása korlátozott volt és jégzajlásakor, illetve hajók áthaladásakor nem is működhetett, a városnak óriási szüksége volt egy igazi, állandó hídra. Széchenyi pártfogásába vette az ügyet: 1832-ben úgynevezett hídegyletet alapított, majd 6 évvel később Andrássy Györggyel együtt Londonba utazva megbízta William Tierney Clarkot a Marlow Bridge hasonmásának, azaz a pest-budai Lánchídnak a megtervezésével. Az építési munkálatok 1842-ben indultak meg, az átadásra pedig 1849 november 21 -én került sor, Haynau rémuralmának időszakában. (Ekkoriban a gróf már a döblingi

